

Vårt hus & lägenheten

Halvmilen 4

Stockholm mars 1999

Till dig som är lägenhetsinnehavare!

Vi i styrelsen vill ge dig denna lilla bok med tips om hur du kan sköta om ditt hem.

Allt går ju så mycket lättare om man vet hur saker och ting fungerar. Om du har frågor eller stöter på problem så kan du kontakta någon i styrelsen.

Handbok och Ordningsregler tillhör lägenheten

Förvara gärna boken lättillgängligt.

Hälsningar

Styrelsen

Göran Ekström

Pan Johnson

Christer Mattsson

Innehållsförteckning

Inredning	4
Fönster	5
Golv	5
Skåp och garderober	6
Uppsättning av kakel	6
Att göra hål i väggar och tak	6
Hushållsmaskiner	8
Diskmaskin	8
Kyl och frys	9
Tvättmaskin	9
El	10
Gruppcentral/proppskåp och huvudströmbrytare	10
Elsymboler	11
Säkringar/proppar	12
Automatsäkringar	12
Jordfelsbrytare	12
Proppar och strömstyrka	13
Radio och TV	13
Våtutrymmen	14
Vatten	14
Avlopp	15
Vattenlås	15
Bad/duschrum	17
Blandare/vattenkran	18
Vattentemperatur	18
Toalettstol	19
Golvbrunn	20
Fukt och mögel	21
Ventilation	22
Ventilationssystem	22
Så här vädrar du	25
Spisfläkt/köksfläkt	25
Imma/kondens	25
Värmesystem	26
Om elementet inte blir varmt	27
Elektriska element	28
Trygghet	29
Brandskydd	31
Hemförsäkring	32
Energihushållning	32
Värme	32
Varför gick proppen	34
Strömförbrukning	34
Ordningsregler	35

Inredning

Som lägenhetsinnehavare har du möjlighet att på egen bekostnad utföra renovering av din lägenhet.

Det är däremot inte tillåtet att ändra lägenhetens planlösning genom att ta bort eller sätta upp väggar utan att ha fått ett godkännande från styrelsen. Vid sådana tillfällen skall en skriftlig ansökan med ritning komma styrelsen tillhanda.

I bokhandeln och på biblioteket finns gott om gör-det-själv-böcker. De ger dig vägledning om hur arbeten ska utföras.

BÄNKSKIVOR

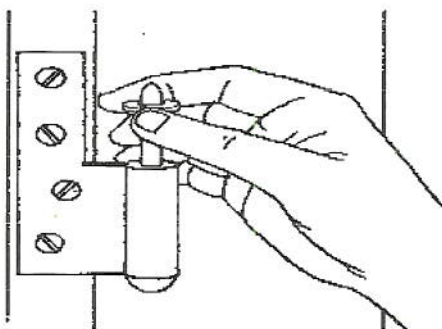
Bänkskivor är oftast gjorda av plastlaminat eller trä. Plastlaminatskivorna är tåliga mot värme och klarar av en kastrull med kokande vatten. Däremot klarar de inte av varma stekpannor, stekgrytor och ugnselfasta formar. Tänk på att skivorna lätt blir repiga om de används som skärbrädor.

Bänkskivor av trä är antingen lackade eller oljade. Är de oljade behöver de ibland strykas in med kokt linolja. Den hindrar träet från att torka ut och bli fläckigt. Limolja finns att köpa hos färghandlaren. Linoljan är självantändlig. Blöt därför trasan i vatten och stoppa den i en plastpåse innan den kastas.

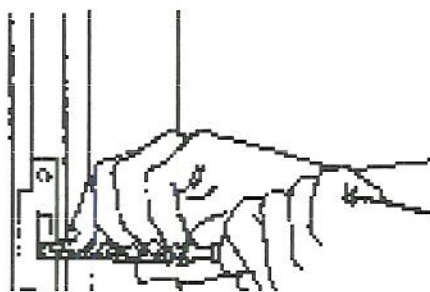
DÖRRAR

Dörrar är antingen målade eller tillverkade av träfaner och lackade. Beträffande målning och lackning av dörrar fråga en fackman.

Går dörren trögt är problemet oftast att gångjärnet ska justeras, eller att dörren behöver lyftas upp. Se till att gångjärnet är ordentligt fastskruvade. Om dörren slår i nertill kan det räcka med att ett par brickor läggs på gångjärnets tappar. Detta kräver dock att du lyfter dörren från gångjärnet. Det är bäst att du ber någon om hjälp med detta eftersom dörrar både är tunga och otympliga. Kontrollera att den återmonterade dörren fungerar som de ska. Kärvar lås eller gångjärn brukar en droppe olja hjälpa. I vissa fall kan det vara problem med att få låskolven att gå in ordentligt i slutblecket (slutblecket sitter i dörrkarmen). Då kan även slutblecket behöva justeras. Detta görs olika beroende på om det är ett äldre slutbleck eller ett nyare. Äldre slutbleck justeras genom att de filas till. Nyare slutbleck justeras med hjälp av de små tappar som finns inne i hålen.

Om dörren slår i nertill kan det räcka med att lägga brickor på gångjärnets tappar.

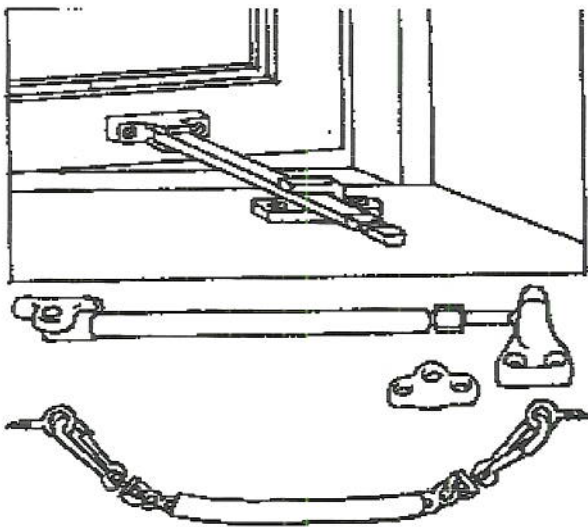
Äldre slutbleck justeras genom att de filas till.

FÖNSTER

Förutom normal skötsel bör du alltid ha tilluftsventilerna (svart luftinsläpp i ovkant av fönster) öppna så mycket som möjligt. Om ventilationen minskar blir det högre luftfuktighet inomhus och då är risken större för mögelbildning.

Vädringsbeslag finns monterat på alla öppningsbara fönster. Du kan själv montera fönsterspärr.

Persienner kan du självmontera eller via en fackman. Till utvändiga förändringar, som att sätta upp markiser behövs till stånd från styrelsen.

Vädringsbeslag och fönsterspärrar.

GOLV

Du kan undvika repor och märken i golven om du håller dem fria från sand och smuts. Håll dem också rena från fett.

Golven kan skyddas genom att du fäster små glidknoppar under benen på stolar, bord och sängar. Det finns också särskilda skyddsbrickor och hjul som kan fästas på riktigt tunga möbler. De gör att tyngden fördelas över en större yta. Skydda också golvet när du flyttar tunga möbler. Lägg en filt eller matta under möbelen och skjut den framför dig.

Är du händig och vill lägga in ett nytt golv är det viktigt att följa anvisningarna noggrant.

SKÅP OCH GARDEROBER

Materialet i skåp och garderober varierar mellan olika fabrikat. Hållbarheten är olika. Dörrar och beslag tål inte alltför tung belastning.

Skåp och garderober är i allmänhet fabriksmålade. Hur du bör gå tillväga om du vill måla om dem. Fråga en fackman.

UPPSÄTTNING AV KAKEL

Kakel i kök eller bad kan bytas ut på egen bekostnad. Ska du sätta kakel i våtutrymme måste väggarna förses med fuktspärr.

ATT GÖRA HÅL I VÄGGAR OCH TAK

Ibland kan det vara krångligt att sätta upp krokar. Hål i väggar av betong, tegel, eller gipsskivor och ibland spånskivor måste pluggas innan föremål skruvas fast.

Tavelkrokar och liknade fästes med särskild betongspik på betong- och tegelväggar.

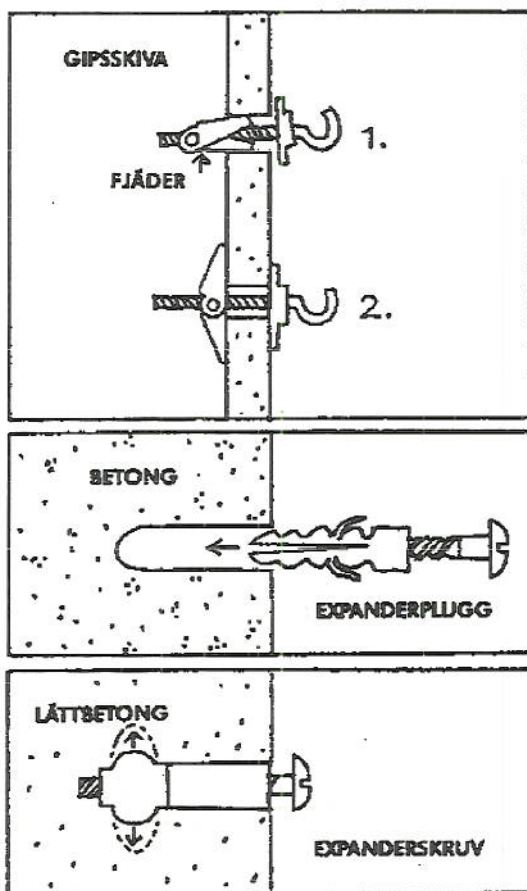
Var försiktig så att det inte blir hål i elledningarna. Undvik därför att göra hål rakt under eller över strömbrytare och vägguttag.

Behöver taklampor flyttas, kan ytterligare en krok monteras upp. Det finns också vridbara takarmar, som ansluts direkt till takkontakten.

HÅLTAGNING

Hål i betong- eller tegelvägg gör du enklast med en slagbormmaskin. Den kan köpas/hyras i järnaffär, eller kanske lånas av en bekant. Du borrar hålet något djupare än skruvens längd. Innan skruven kan sättas in måste hålet pluggas. Riktigt tunga saker fäster du med expanderskruv. I gipsskivor används särskilda gipsskruvar eller expanderskruvar med gummiplugg. Trä- och spånskivor ger bra fäste för både spik och skruv. För att ta hål i väggar behöver du en pryl. Lättare föremål kan sättas upp utan problem. Ska du fasta tyngre saker på en spånskiva måste du använda specialskruvar av samma typ som för gipsskivor. Kakelplattor går lätt sönder. Behöver tyngre föremål sättas upp, är det enklast att borra hål i fogarna. Till lättare saker kan självhäftande krokar användas.

Skador på tapeten kan undvikas genom att du gör ett snitt i tapeten och viker undan en flik där hålet skall vara. Behöver sedan hålet döljas, är det bara att vika tillbaka tapetfliken. Hål i väggar kan fyllas igen med antingen spackel eller gips.

Det är viktigt att ta reda på vilket material det är i väggen eller taket. Olika material kräver olika pluggar.

I stället för att göra ett extra hål kan en vridbar takarm vara ett alternativ.

HUSHÅLLSMASKINER

Installation av disk- och tvättmaskin, torkskåp och andra hushållsmaskiner måste göras fackmannamässigt. Alla fasta elinstallationer ska utföras av behörig elektriker.

Vattenskador kan vara påfrestande och bli mycket kostsamma. (Se ”Hemförsäkring”, sid. 32.) Numera finns det därför särskilda plastunderlägg som diskmaskiner ställs ner i. Arrangemanget gör det möjligt att snabbt upptäcka om maskinen läcker.

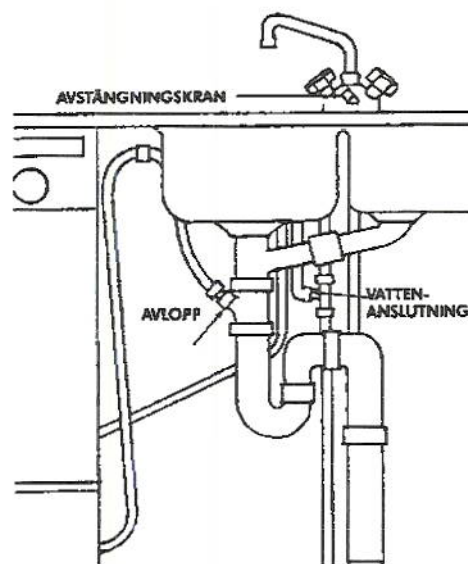
DISKMASKIN

I lägenheten finns det utrymme och förberedda anslutningar till diskmaskin i köket. Anslutning till vatten och avlopp ska utföras fackmannamässigt.

- I det ena fallet är diskbänksblandaren försedd med ett proppat anslutningsrör och en avstängningskran för diskmaskinen. När diskmaskinen installerats kopplas den bara till anslutningsröret.
- I det andra fallet är ett ”proppat” anslutningsrör placerat på varm- eller kallvattenledningen. Då måste en avstängningskran för varmvattentillförseln monteras ovanpå diskbänken. Denna kranförbinds med anslutningsröret och anslutningen av diskmaskinen sker sedan via avstängningskranen. Observera att avloppsslangen måste föras upp i nivå med diskbänken, innan den ansluts till avloppet. Annars kan vattnet rinna ur när maskinen är igång. Eftersom diskmaskiner kan läcka och ge omfattande fuktskador bör kopplingarna till vattensystemet inspekteras varje år. Visar de minsta tecken på åldrande ska de bytas.

Tänk på!

- Diskmaskin måste alltid anslutas till jordat uttag.
- Var uppmärksam på vattenläckage.
- Se till att diskmaskinen står på vattentätt underlag.
- Stäng av vattenkranen till diskmaskinen när den inte används.

Så här kan diskmaskinen kopplas in

KYL OCH FRYS

Kyl och frys måste vara elanslutna till jordat uttag.

Kylskåp ska ha en temperatur på 4-8 plusgrader och frysen 18-20 minusgrader för att matvarorna ska hålla. Vid infrysning bör temperaturen sänkas till 25 minusgrader.

Frosta av skåpen regelbundet. Då blir temperaturen jämnare och livslängden ökar. Tjocka islager ökar energiförbrukningen. Försök dock aldrig att hacka loss isen, då kan skåpet skadas.

Moderna kylskåp är i regel självavfrostande. Principen är att kondensvatten leds till en skål ovanpå kompressorn. Där dunstar det av den värme som uppstår.

Ibland kan det bli vatten på hyllor och i botten av skåpet. Ofta beror detta på att hålet i den lilla tratten för kondensvatten satts igen. Peta försiktigt upp det med en tändsticka, hårnål eller liknade.

TVÄTTMASKIN

Förberedd anslutning för el, finns i badrummet. Vatten och avlopp måste installeras av en fackman.

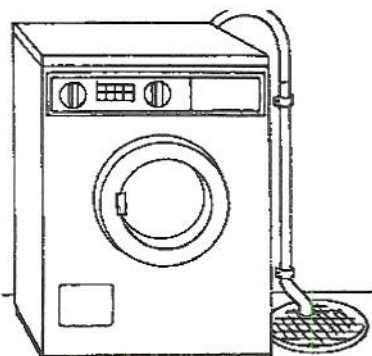
Elanslutningen för tvättmaskinen i bad- eller tvättrum måste alltid vara fast eller försedd med jordfelbrytare. Installationen ska utföras av fackman.

Finns förberedda anslutningar för vatten sitter ett proppat anslutningsrör på kallvattenledningen. Oftast finns också en avstängningsventil. Då är det bara att ansluta tvättmaskinens slang med lämplig kopplingsats. Tänk på att maskinen alltid skall anslutas till kallvattenledningen.

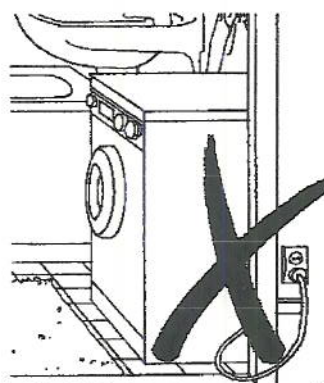
Om det är förberedd anslutning för avlopp i badrummet finns ett rör framdraget som mynnar ner i golvbrunnen. När maskinen installeras sticks avloppsslangen ner i röret. Avloppsvattnet får inte tömmas i badkaret, handfat eller toalett, det innebär risk för skador på emaljen. Avloppsslangen ska alltid föras upp över tvättmaskinens vattennivå. Vattnet kan då inte rinna ur maskinen.

Tänk på!

- Se till att tvättmaskinen alltid står på vatten tätt underlag.
- Stäng av vattnet till tvättmaskinen när den inte används!

Har du gjort rätt ska tvättmaskinen vara installerad så här!

Den här anslutningen är livsfarlig! Låt en fackman installera på ett godkänt sätt.

El

Det enda du måste göra själv i din bostad när det gäller el är att byta säkringar och glödlampor. Elinstallationer och lagning av elektrisk utrustning ska du överlåta åt en fackman. Kontakta en fackman om strömbrytare, vägguttag och fasta installationer behöver lagas eller bytas.

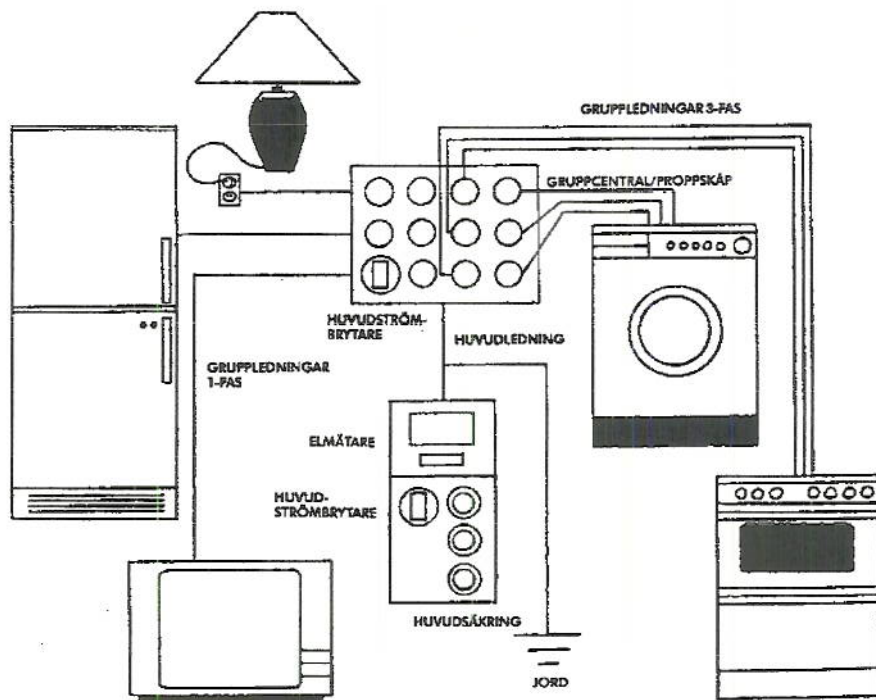
Tänk på!

- Använd barnsäkra grenuttag och förlängningsladdar.
- Byt aldrig ut ojordad stickpropp mot jordad.
- Använd inte apparater som är avsedda för jordat uttag i ojordade uttag. Säkerhetssystemet sätts ur spel och du själv kan bli strömförande.

GRUPPCENTRALER/PROPPSKÅP OCH HUVUDSTRÖMBRYTARE

I varje lägenhet sitter en gruppcentral eller ett proppskåp. Därifrån går ledningar till de elektriska installationerna i lägenheten.

I gruppcentralen sitter huvudströmbrytaren. Så fort du ska göra något ingrepp i den fasta installationen bör du bryta strömmen i hela lägenheten. Det gör med huvudströmbrytaren.

Huvudströmbrytaren finns vid gruppcentralen.

ELSYMBOLER

Elsymboler som gäller enligt konsumentverket

Apparaten är avsedd för likström.

Apparaten är avsedd för växelström. Ibland finns både likströmstecken och växelströmstecken.

Motståndet dvs en elektrisk måttenhet.

Apparaten, sladden eller kontakten provad och godkänd av Semko. Om det är tvunget att prova apparaten måste den vara S-märkt. Det finns dock elektriska apparater för vilka S-märkningen är frivillig.

Europamärkningen som är likvärdig med S-märkning.

Exempel på märkning från andra länder. Finns ofta på apparater som inte måste S-märkas. (Danmark, Norge.)

Extra isolering. Används för apparater som kan användas i både jordade och ojordade uttag. Kontakten måste då vara sammangjuten med sladden.

Tecken för att uttag eller kontakt är jordad.

Stänkskyddat (droppskyddat) utförande. Krävs för att apparaten ska få användas utomhus under tak.

Strilsäkert utförande. Finns exempelvis på armatur som placeras i rabatter.

Sköljtätt utförande. För elektriska apparater utomhus som inte sitter under tak som motorvärmare eller för tvättmaskin.

Vattentätt utförande.

Finns på proppar, s k trög propp. Denna används om man har en apparat som kräver extra mycket ström just i startögonblicket.

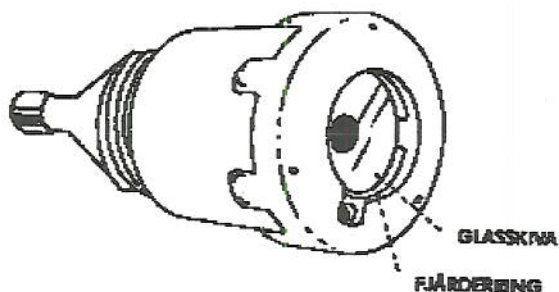
SÄKRINGAR/PROPPAR

Säkringar (proppar) skyddar ledningarna från överbelastning. I säkringen sitter en metalltråd. Den smälter om ledningen blir överbelastad eller om det blir kortslutning. När säkringen går sönder bryts strömmen. Tag alltid reda på varför säkringen gått och rätta till felet innan du byter den.

Varje säkring är försedd med en liten färgprick, en s k signalpärla. Den visar vilken strömstyrka säkringen är avsedd för. När säkringen går sönder lossnar signalpärlan. Skruva bort säkringen och ta bort den trasiga säkringen. Du ser då att bottenplattan inne i säkringshållaren har samma färg som signalpärlan. Kontrollera att den nya säkringen har rätt färg.

Det är förbjudet att laga säkringar. Risken är att det kan börja brinna om ledningen blir överbelastad.

Säkringshuven som täcker botten plattan ska alltid finnas.

När proppen gått syns det på att färgpricken lossnat.

AUTOMATSÄKRINGAR

Automatsäkringar finns främst i nyare hus. Vid överbelastning bryts strömmen, men säkringen går inte sönder. Säkringen återställs efter det att orsaken fastställts/åtgärdats.

JORDFELBRYTARE

Även om installationerna i bostaden är utförda av fackman kan det uppstå fel. Som en extra försiktighetsåtgärd kan en jordfelsbrytare installeras. Den ansluts direkt till gruppcentralen.

En jordfelsbrytare känner av förändringar i ledningen och hushållsapparaterna. När strömmen avviker från det normala bryts strömmen omedelbart, innan en olycka inträffar.

OBS! En jordfelsbrytare kan inte ersätta skyddsjordning.

PROPPAR OCH STRÖMSTYRKA

Högsta strömstyrka för säkring	Färg på pricken	Maximal effekt vid 1-fasinstitution
6 Amper	Grönt	1380 Watt
10 Amper	Rött	2300 Watt
16 Amper	Grått	3680 Watt
20 Amper	Blått	4600 Watt
25 Amper	Gult	5750 Watt

RADIO OCH TV

Idag har vi centralantenn för radio och TV ansluten mot kabel-TV nät med antennuttag i varje lägenhet. Sedan mitten av 70 talet ansluts apparater till antennuttaget med en standardsladd.

Fel antensladd i en enda lägenhet kan betyda att mottagningsförhållande försämras eller förstör för alla i huset. Det är alltså inte bara du själv som drabbas, utan även grannarna.

VÅTUTRYMMEN

I badrum måste alla elinstallationer vara fast anslutna eller ha särskilda uttag kopplat till jordfelsbrytare. Det enda som är tillåtet utöver detta är specialuttag på 110 volt för rakapparater.

Tänk på!

- Använd aldrig hårtork, rakapparat eller liknade inne i badrummet om du satt i kontakten i ett vägguttag utanför badrummet. Det är livsfarligt att stå på ett fuktigt golv eller luta sig mot en fuktig vägg samtidigt som man tar i något strömförande föremål.
- Var försiktig när du dammsuger i toalett- och badrum. Lämna dammsugaren utanför badrummet och ta bara in slang och munstycke. Den är inte konstruerad för att användas i fuktiga utrymmen. Om dammsugaren får kontakt med vatten kan den bli strömförande.

VATTEN

Vattenläckage i din lägenhet kan innebära stora påfrestningar eftersom den typen av skador ofta tar lång tid att åtgärda. Var därför extra försiktig.

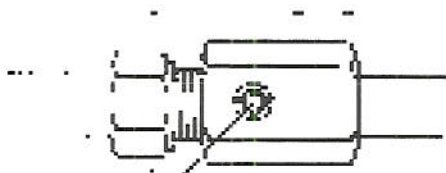
Om vattenkranen börjar droppa eller toaletten rinner ska du åtgärda felet. En droppande kran orsakar med tiden bruna ränder i handfat och badkar. Det blir en järnoxidbeläggning som missfärgar emaljen.

Avstängning

I vårt hus finns det avstängningsventiler i varje lägenhet och de är placerade i bad, toalett och kök.

Avstängningsventiler kan se olika ut, med eller utan vred. På en del ledningar ser ventilen ut som en förlängd mutter. På denna finns ett spår som stängs med hjälp av en skruvmejsel.

Till diskmaskin, tvättmaskin och toalettstol finns alltid en separat avstängningskran.

Avstängningsventil.

AVLOPP

Avloppsrören från diskbänk och tvättställ blir snabbt feta. Matrester och annat avfall fastnar lätt i avloppet. Bästa sättet att undvika stopp i rören är att kasta kaffesump, teblad och liknade direkt i soporna.

Avloppet rensar du enklast genom att då och då peta loss hår och annat från bottenventilen i badkaret, disklådan och tvättstället.

Om vattnet börjar rinna ner långsamt så försök få loss avfall som täppt till ventilen och avloppsröret. Går inte det måste du kontakta en fackman. Stopp i avloppet är allvarligt och måste genast åtgärdas.

VATTENLÅS

På avloppsröret under diskbänk och tvättställ finns en vattenfylld krök eller bottenkopp. Det är ett vattenlås som är till för att hindra dålig lukt att tränga upp från avloppet. Det finns många olika typer av vattenlås. De flesta är tillverkade i plast. Ibland finns det dubbla vattenlås under diskbänken. Ett för själva disklådan och ett för avloppsvatten.

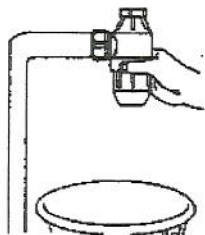
Om inte avloppen användas under en längre tid, exempelvis när du är på semester, dunstar vattnet. Vattennivån sjunker och lukt tränger upp ur avloppet. Att vattennivån sjunkit syns tydligt i toalettstolen. Om du häller lite matolja i toalettstolen och i övriga avlopp innan du reser bort hindras vattnet från att dunsta.

SÅ HÄR RENSAR DU VATTENLÅS, AVLOPPSRÖR OCH BOTTENVENTIL:

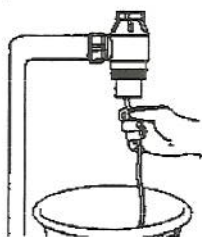
- **VATTENLÅS I PLAST** är antingen försett med ett renslock eller bottenkopp. Ställ en hink under vattenlåset innan du öppnar det så att vattnet och smutsen inte rinner ut på golvet. Bottenkoppen skruvar du enkelt av för hand. Om det saknas renslock eller pluggar måste hela vattenlåset skruvas bort då det skall rensas. Skrapa koppen ren från avfallsrester och spola den med vatten.
- **VATTENLÅS I GJUTJÄRN** har vanligen plugg i botten eller på sidan och upptill. Renslocket och pluggarna lossar du med hjälp av en skiftnyckel eller rörtång. Ställ en hink under vattenlåset innan du öppnar det. För sedan in en böjlig järntråd, rensspiral eller slangstump upp och ned inne i vattenlåset och peta loss det som fastnat. Skrapa bort den beläggning som finns och spola där efter varmvatten rakt genom låset ned i hinken. Avloppsröret under vattenlåset måste också rensas då och då. Lossa rörets fäste upptill och lyft upp det ur den muff där det är instuckat. Håll röret över hinken. Rensa och spola rent med hjälp av duschen.

TRE VANLIGA TYPER AV VATTENLÅS FÖR DISKBÄNK OCH TVÄTTFAT

Plast

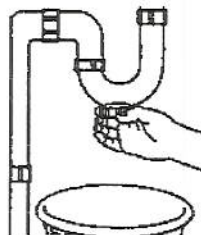

1. Skruva loss bottenkoppen. Töm ut innehållet, skölj.

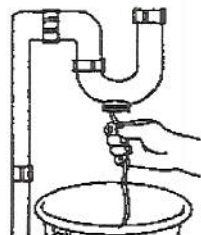

2. Rensa genom att sticka in en styv tråd. Peta loss avlagringar.

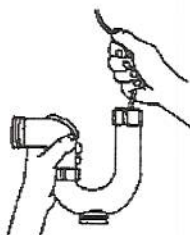
Plast

1. Skruva bort renslocket. Töm ut innehållet, skölj.

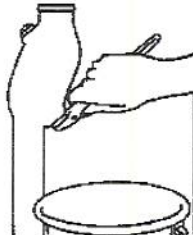

2. Rensa genom att sticka in en styv tråd. Peta loss avlagringar.

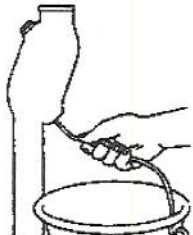

3. Det kan ibland vara nödvändigt att ta bort hela kröken.

Gjutjärn

1. Skruva bort bottenpluggen.

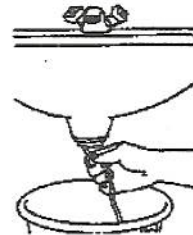

2. Rensa genom att sticka in en styv tråd. Peta loss avlagringar.

3. Så här ser gjutjärnsvattenlåset ut inuti.

■ BOTTENVENTIL

Om tvättställets bottenventil ska rensas underifrån måste du först ta bort vattenlåset. Placera en hink under och peta loss det som fastnat. Spola sedan igenom med hett vatten.

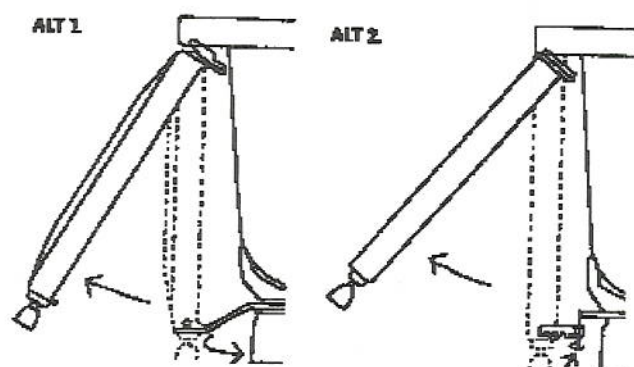
För att komma åt badkarets bottenventil måste du lyfta av badkarfronten. Lyft bort silen till golvbrunnen och ta loss avloppsröret. Spola rent avloppsröret.

BAD / DUSCHRUM

Var uppmärksam på fukt och mögel. Det är extra viktigt att hålla rent på ställen där luften har svårt att cirkulera, till exempel bakom badkaret. Där samlas lätt smuts som binder fukt. Om möjligt ska en luftspringa (ca 2 cm) finnas mellan fristående badkar och väggar så att luften lättare kan cirkulera.

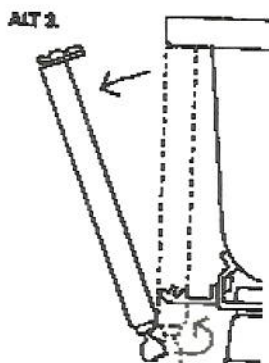
Det finns olika typer av löstagbara badkarsfronter. Om du lägger en spegel på golvet intill badkartskanten så kan du se hur spärren fungerar.

BADKARSFRONTERNA KAN VARA MONTERADE PÅ OLIKA SÄTT. HÄR ÄR TRE VARIANTER.

Skjut åt sidan.

Tryck uppåt.

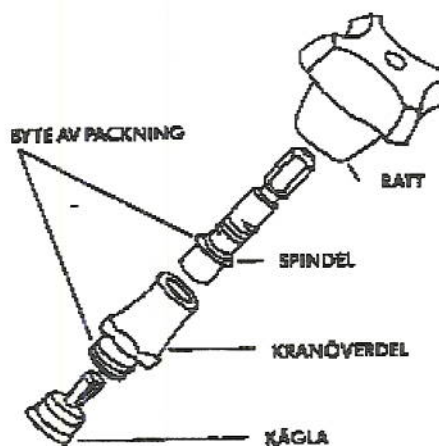
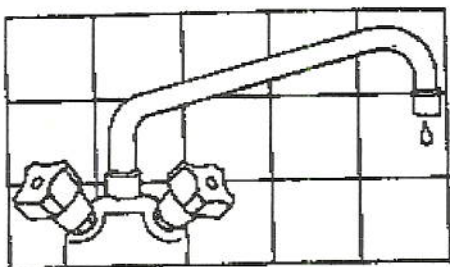
Skruva motvägg.

BLANDARE / VATTENKRAN

Att själv byta packning eller kägla går bra om lägenheten är utrustad med egen avstängning av vattnet. Känner du dig osäker, vänd dig till en fackman

SÅ HÄR BYTER DU PACKNING OCH KÄGLA:

Sedan vattnet stängts av öppnar du kran för fullt. På vissa kranar drar du av ratten. På andra lossar du skruven som sitter i kranens centrum. Kägla som sitter direkt under ratten tas bort med hjälp av skiftnyckel. Även packningen som ligger närmast kranen ska bytas. Skruva sedan fast kranen och sätt på vattnet igen.

Vattenkranens olika delar

VATTENTEMPERATUR

Temperaturen på varmvattnet kan variera beroende på hur mycket vatten som förbrukas. Normalt ska det hålla en temperatur på 50-55 grader.

Temperaturen på vattnet ska inte överstiga 65 grader. Vid högre temperatur är det risk att man bränner sig.

TOALETSTOL

SÅ HÄR FUNGERAR TOALETSTOLEN:

Vattenledningen till toalettstolen är försedd med en egen avstängningskran som gör det enklare att stänga av toaletten om den står och rinner eller om det blir översvämning.

När du spolar lyfts gummibollen som täcker botten ventilen i behållaren och vattnet rinner ner i toaletten. När du släpper ned spolknappen faller gummibollen ned och täcker bottenventilen. Vattennivån och flottören sjunker när du spolat. Flottörens arm ändrar läge och den så kallade flottörventilen öppnas och nytt vatten strömmar in. När vattennivån åter börjar stiga, stiger också flottören. Armen till flottören ändrar läge och stänger till flottörventilen när behållaren är fylld.

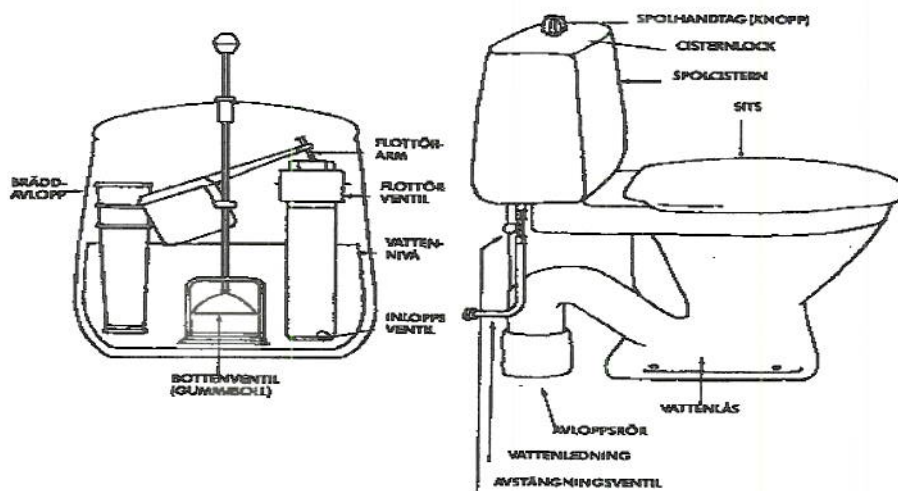
Om toaletten rinner, prova med att dra i spolknappen ett par gånger. Fortsätter toaletten att rinna lossar du spolknappen och tar av locket till behållaren.

UNDERSÖK FÖLJANDE OM TOALETTEN RINNER

- Gummibollen till bottenventilen kan sitta snett eller ha släppt. Bollen ska sitta mitt för hålet. Om bollen är trasig, byt ut den eller kontakta en fackman för utbyte.
- Flottören kan sitta snett. Prova att flytta flottören uppåt eller nedåt på armen. När vattnet slutar att rinna har du hittat rätt läge.
- Trasig flottör. Det gör att flottörventilen inte kan stängas ordentligt. Byt ut den eller kontakta en fackman för utbyte.
- Är flottörventilen trasig eller otät. Byt ut den eller kontakta en fackman för utbyte.

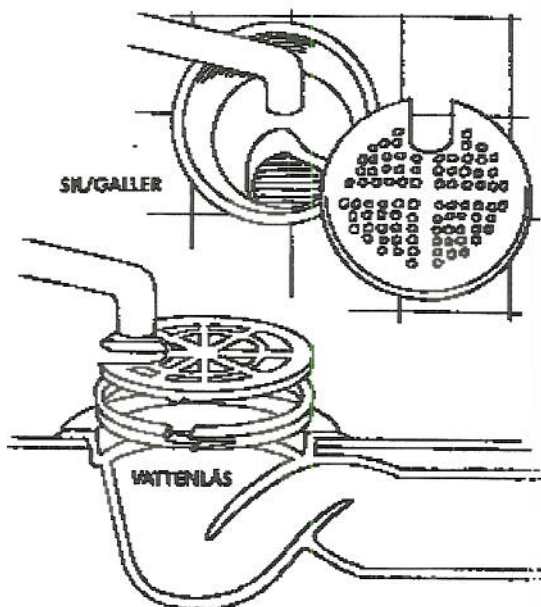
Tänk på!

Kasta inte bindor, blöjor, bomull eller pappershanddukar i toaletten. De kan svälla upp och orsaka stopp i avloppet. Undvik också att kasta kattsand i toaletten. Sanden slipar bort glasyren och kan förorsaka stopp.

GOLVBRUNN

Golvbrunnen i bad- och duschrum är försedd med ett vattenlås och fungerar som ett översvämningsskydd. För att förhindra översvämning och dålig lukt måste vattenlåset rensas ibland. Det gör du enklast själv!

SÅ HÄR RENSAR DU GOLVBRUNNEN:

Lyft av gallret som täcker golvbrunnen. Är gallret av gjutjärn hålls det på plats av sin egen tyngd och är lätt att lyfta av. Om det är ett plastgaller lossar du det enklast genom att sticka in en skruvmejsel och lyfta upp det. Ibland kan gallret vara monterat med ett par skruvar.

Torka och borsta sedan bort hårrester och annat som fastnat i brunnen. Om det fastnat något inne i avloppsröret kan du försiktigt peta loss det med en rensspiral eller järntråd. Borsta ren brunnen och spola den sedan med handduschen. Sätt fast gallret igen I/h se till att det finns tillräckligt med vatten i golvbrunnen.

Tänk på!

Om golvbrunnen står oanvänd en längre tid, kan vattennivån sjunka i vattenlåset och det uppstår dålig lukt. Häll på vatten i golvbrunnen så försvinner lukten efter ett tag.

FUKT OCH MÖGEL

Var vaksam mot fukt och mögel. Kontakta en fackman om bad- och duschrummet verkar onormalt fuktigt och börjar att lukta illa. Likaså om det ser ut som om golv och väggar inte håller tätt eller blivit missfärgade.

Fukten i rumsluften bildas när vi badar och duschar, när vi lagar mat, diskar och tvättar. Vi människor avger också själva en del fukt till rumsluften. För att det inte ska bli för fuktigt behövs bra ventilation.

ORSAKER TILL FUKT OCH MÖGEL

- Dålig vädring och ventilation.
- Låg innetemperatur.
- Olämpligt byggmaterial framför allt på väggarna.
- Ändrade vanor. Vi duschar och tvättar mer i lägenheterna nu än förr.

GODA RÅD MOT FUKT OCH MÖGEL

- Vädra ut fukten i badrummet.
- Öppna ventilationen för fullt efter bad och dusch eller när du tvättat.
- Låt badrumsdörren stå på glänt när badrummet används.
- Helst bör det vara några grader varmare i badrummet än i övriga rum.
- Gör rent under badkar och håll väggarna rena.
- Duscha snabbt! Vid mer än 4 minuters duschning bildas kondens på väggarna, vilket kan orsaka fuktskador.
- Kontrollera och rengör ventilerna.

VENTILATION

Ventilationen ska ersätta den förorenade luften i lägenheten med frisk luft. Genom matlagning och rökning förorenas luften i lägenheten. Även damm från kläder, mattor, husdjur samt luktämnen från plaster och trä är föroreningar som behöver ventileras bort.

Ventilationens uppgift är också att avlägsna den fukt som bildas genom bad, dusch, tvätt och matlagning.

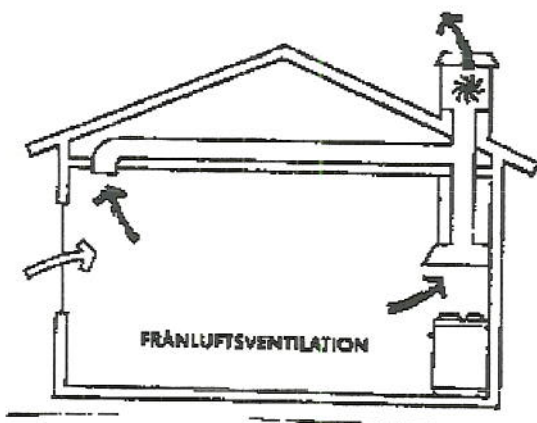
För att få bra luft inomhus krävs att även lägenhetsinnehavaren sköter sin del av ventilationen.

Det är viktigt att luftventilerna inte är helt stängda i bostaden. Då sätts ventilationen ur funktion med risk för fukt- och mögelskador. Förutom dålig luft kan det också ge upphov till huvudvärk, allergi och eksem. Är det kallt ute räcker det med att du låter springventilen eller vädringsluckan vara något öppen. Om de är helt stängda sugs luften in genom fönster- och dörrkarmar i stället. En följd av det bli att det bildas mörka fläckar på karmarna.

Ventilationssystem

De ventilationssystem som finns i våra lägenheter är **frånluftventilation**.

Frånluftventilation är den vanligaste typen av fläktventilation. Den fungerar genom att en fläkt suger ut den förbrukade luften från bostaden via ventiler i kök, badrum och klädkammare. Utomhusluften (tilluften) kommer in i bostaden genom vädringsluckor, springventiler och otätheter i huset.

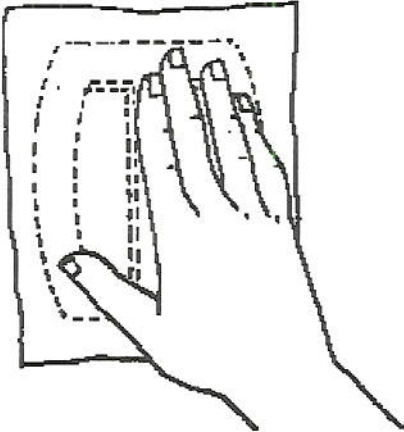

Frånluftventilation

Tips!

SÅ HÄR KONTROLLERAR DU ATT VENTILATIONEN FUNGERAR:

Håll en bit tunt papper, t ex toalettpapper, över frånluftsventilen. Om papperet sitter kvar av egen kraften från utsuget fungerar ventilationen bra. Om papperet inte sitter kvar och ventilerna är rena så kan du prova att öppna ett fönster. Suger papperet då fast är lägenheten för tät.

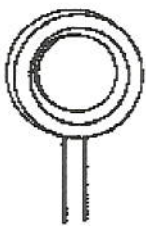

Håll en bit papper, t ex toalettpapper, över frånluftsventilen. Om pappret sitter kvar av kraften från utsuget fungerar ventilationen bra. Om papperet inte sitter kvar och ventilerna är rena så kan du prova att öppna ett fönster. Suger papperet då fast är lägenheten för tät.

Ventiler

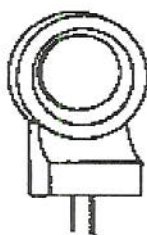
Det finns olika typer av ventiler. I kök och badrum finns ventiler som inte kan stängas helt. Reglerbar ventil i badrummet bör alltid öppnas fullt vid duschning och när det av andra orsaker blivit fuktigt.

NÅGRA OLIKA VENTILER:

*Reglerbar
frånluftsventil*

—

*Reglerbar
frånluftsventil
med automatisk
återgång.*

*Fast inställd
ventil.*

Vidare finns ventiler som är inställda av en montör. Dessa bör du inte ändra eller täcka över.

Genom tilluftsventilerna kommer frisk luft in i lägenheten, vanliga typer är tallriksventiler, vädringsluckor och springventiler.

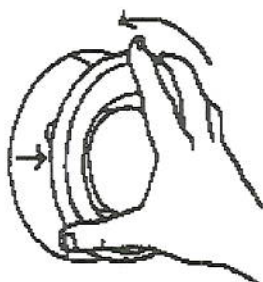
Tilluftsventiler som är placerade i ovan kant av fönster skall vara öppna. Om de är stängda råkar ventilationssystemet i obalans.

Springventiler är oftast placerade över eller under fönster. Fönstret kan också vara försett med vädringslucka.

RENGÖRING

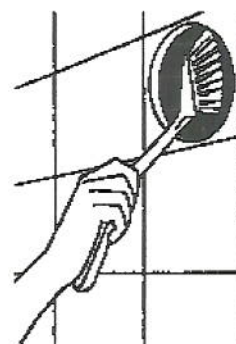
Ventilerna måste tas ner och tvättas emellanåt. De som har bajonettfattning tar du loss genom att vrida morsols och sedan dra rakt ut. De som har fjäderfattning drar du rakt ut.

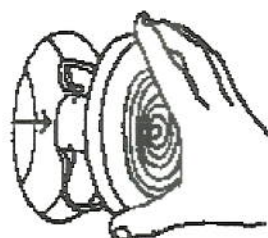
Bajonettfattning: skruva loss.

Använd ljummet vatten och mildt rengöringsmedel när du gör ren ventilen.

Rengör även i ventilationshålet.

Fjäderfattning: dra rakt ut.

Gamla ventiler kan vara svåra att lossa. Ett sätt att rengöra dem är att försöka peta fram dammet med en krokad ståltråd. Därefter dammsuga och torkas ventilen.

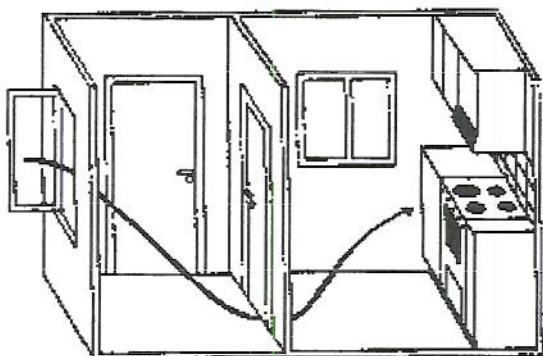
Ta för vana att rengöra samtliga ventiler två gånger om året. Kommer du åt, rengör också den första biten av kanalen.

Springventiler och vädringsluckorna är oftast försedda med filter som bör tvättas 1-2 gånger om året. Använd ljummet vatten och mildt rengöringsmedel.

Ventilationskanaler från kök även imkanal. De sotoas vart tredje år av sotare.

SÅ HÄR VÄDRAR DU

Det effektivaste sättet att avlägsna fukt och förorenad luft är att vädra. Efter ett kortdrag på 5 minuter är lägenheten ordentligt vädrad. Öppna inte köksfönstret när du ska vädra ut matos vid matlagning. Luften bildar då ett övertryck i köket och driver ut matoset i resten av lägenheten.

Öppna ett fönster i angränsande rum och ha dörren till köket stängd. Luften sugas då in i köket genom springan i dörren. På detta sätt hindras matoset från att tränga ut i andra rum.

SPISFLÄKT/KÖKSFLÄKT

Om fettfiltret till spisfläkten ska fungera måste det göras rent minst en gång i månaden. Ett smutsigt filter utgör dessutom en brandfara.

IMMA/KONDENS

Bildas det ofta imma på fönster är ventilationen sannolik otillräcklig. Sträng kyla kan också orsaka imma på fönstren utan att det är fel på ventilationen. Det är viktigt att varmluft från värmeelementet kan svepa förbi innerrutan. Undvik att placera sådant som kan störa eller förhindra luftcirkulation vid fönstret.

VÄRMESYSTEM

Värmesystemet i våra bostäder ska tillsammans med ventilationen skapa ett inomhusklimat som gör att vi mår bra. Med 20-22 grader på dagen och ett par grader svalare på natten upplever de flesta temperaturen som behaglig.

För att få en jämn och fungerande värme måste luften cirkulera vid elementen. Därför bör elementen inte täckas för med möbler eller gardiner.

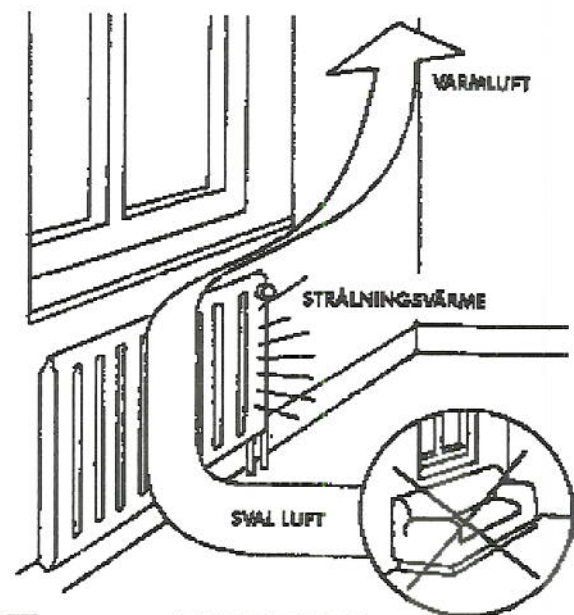
Vattenburen värme

Vattentemperaturen till elementen styrs från fastighetens värmeanläggning. Alla vattenelement är dessutom försedda med ett reglage så att man kan ställa in temperaturen i bostaden.

Vi har en termostat monterad som reglerar värmen i rummet automatiskt. Den brukar vara inställd på 21 grader. Är rumstemperaturen högre slår termostaten av och elementet blir svalare.

Tänk på!

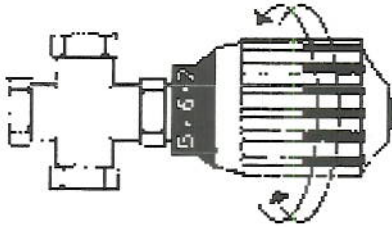
- Var observant på läckage från elementen och främst då vid ventilen.
- Vid långvarig vädring bör termostaten stängas av. Annars drar den kalla luften upp termostaten till högsta värme.

Lämna fritt framför elementet! Luftcirkulationen är viktig för att få god värme.

OM ELEMENTET INTE BLIR VARMT

Normalt känns elementen varmare upptill än nedtill. Blir elementen inte varma kan det beror på att smuts i vattnet förorsakat stopp i termostatventilen. Det brukar oftast hända på hösten när värmen åter sätts på efter sommaruppehållet. Prova med att öppna och stänga ventilen några gånger så kan problemet försvinna. Om det inte hjälper. Utför ventilmotion enligt nedan.

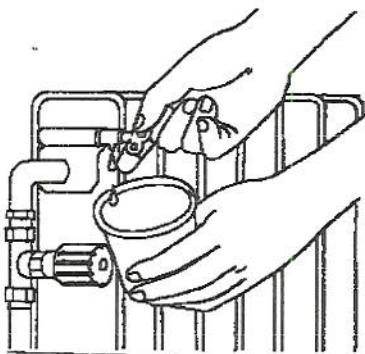
Termostatventil.

Motionering av värmeventil vid kallt element

- Demontera termostatventil genom att öppna låsskruv ett varv och sedan skruvas termostaten bort från ventilen.
- Kontrollera hur mycket av spindeln som syns. I normalfall bör du se ungefär 10mm. Om du endast ser 5mm och att ventilspindeln sitter fast, skall ventilspindeln motioneras med hjälp av en tång.
- Motionera ventilspindeln genom att greppa tag om spindeltoppen med tången och dra den fram och tillbaka ett par gången.

LUFTA ELEMENT

En annan orsak till dålig värme kan vara luft i elementet. Det är vanligt efter sommaren då värmen varit avstängd en längre tid. Elementet blir då bara varmt vid anslutningen. Luften hindrar vattnet från att cirkulera och elementet måste luftas. Det gör du enklast genom att öppna den särskilda luftningsventilen, som brukar sitta upptill på elementet. Till det används en särskild luftskruvnyckel.

Öppna ventilen högst ett varv och håll en burk under. Ibland kan lufttrycket vara så starkt att vattnet sprutar när ventilen öppnas. När vattnet börjar rinna ner i burken, är luften borta och du kan stänga ventilen igen.

Tänk på!

- Det är särskilt viktigt att lufta elementen för de lägenhetsinnehavare som bor högst upp. Det är där problemet med luft i elementen är vanligast.
- Se till att ventilen är ordentligt stängd efter luftning.

ELEKTRISKA ELEMENT

På elektriska element sitter en termostat som automatiskt reglerar värmen. Dessa element håller en temperatur på upp till 90 grader och risken för brännskador är stor. För att undvika skador finns särskilda elementskydd.

Elektriska element får absolut inte täckas över, då det innebär brandrisk.

OM DET INTE BLIR VARMT

- Kontrollera att termostaten är rätt inställd.
- Kontrollera att proppen är hel.

TRYGGHET

BARNSKYDD – BARNSÄKERHET

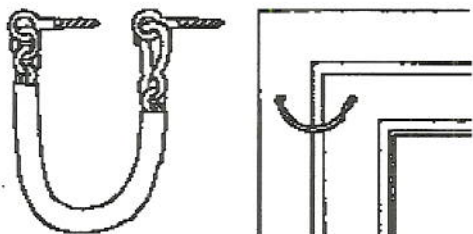
Varje år skadas många barn under lek i hemmet. Att helt eliminera barnolyckfall är kanske omöjligt, men de kan begränsas genom olika åtgärder.

Om olyckan är framme, göt så här:

Olycksfall och akut insjuknande ring 112. Förgiftning ring 112 (vid icke brådskande fall 08-33 12 31 = giftinformationscentralen, dagtid).

FÖNSTER

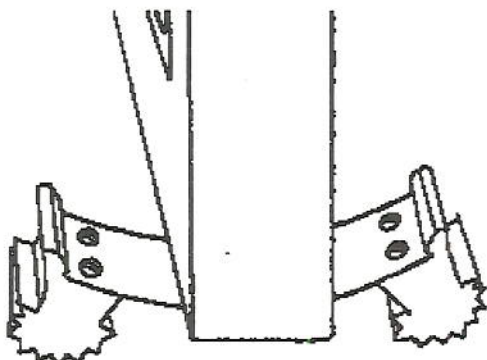
Fönster kan vara riskabla för små barn. I vårt hus är vädringsbeslag standard. Du kan ytterligare minska risken genom att montera en fönsterkedja eller hake på fönstren. Undvik att ställa möbler så att barn kan klättra upp på dem och falla mot rutan.

Exempel på barnsäker låskedja.

DÖRRAR

Dörrar kan vålla allvarliga klämskador. För att undvika det finns dörrhållare som låser dörren i visst läge.

Barnsäker dörrhållare som låser dörren i ett visst läge.

GRINDAR

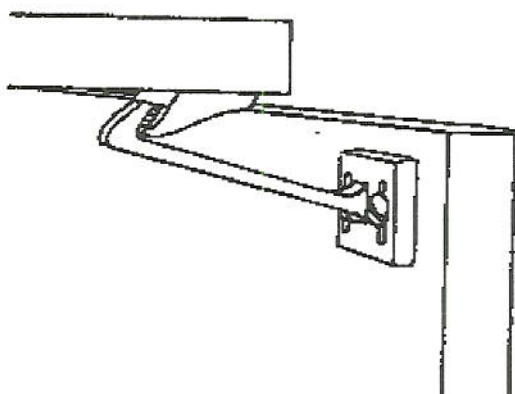
Vill du förhindra att barnen tar sig in i farliga utrymmen kan du sätta upp en grind.

LÅDOR OCH SKÅP

Förvara knivar, saxar, tändstickor och andra farliga artiklar så att småbarn inte kan komma åt dem.

Förvara också all medicin, rengöringsmedel och kemikalier utom räckhåll för barn, helst i låsta utrymmen.

Ett bra sätt att skydda barnen är att förse lådor och skåp med specialreglar, som gör att de blir svåra att öppna.

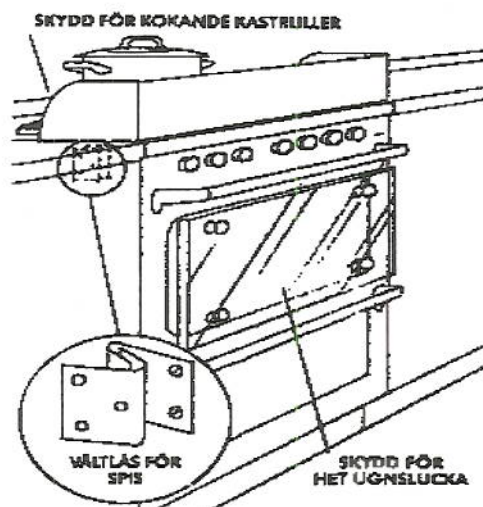

Barnsäker låsanordning för skåp.

SPIS

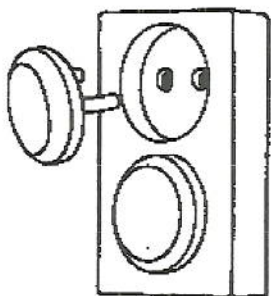
På nya spisar är tippskydd, hållskydd och skydd för ugnslucka med luckspärr standard.

Om du har en äldre spis kan du själv förse den med sådana skydd. Se till att handtag på pannor och kastruller är vända inåt spisen.

EL

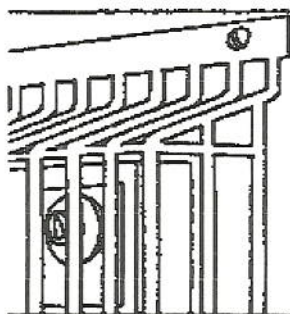
I vårt hus är petskyddade vägguttag standard. Tänk på att ha petskyddade grenuttag och att sladdarna är oskadade.

För dig som inte har petskyddade uttag kan en barnsäker propp vara en lösning.

Kontakter till bordsantenner, hobbyleksaker etc. är livsfarliga om de av misstag ansluts till elnätet.

Elektriska element blir mycket varma. Till dessa element finns särskilda skyddsgaller

Värmeskydd till element

BRANDSKYDD

Om det börjar att brinna ring omedelbart 112 och begär brandkåren. Försök hindra elden från att sprida sig genom att hålla dörrar och fönster stängda.

Vid mindre bränder kan du själv försöka släcka eller kväva elden genom att täcka den med en fuktig filt eller trampa på dem.

En god idé är att installera brandvarnare i bostaden.

HEMFÖRSÄKRING

Lägenhetsinbrott är tyvärr igen ovanlig företeelse i vårt samhälle och för dem som drabbas kan det bli en dyrbar erfarenhet.

Har du hemförsäkring ersätts du för reparationer och inköp av det som förstörts eller stulits. Försäkringen gäller även vid brand och vattenskador.

Obs!

Hemförsäkringen gäller inte för stöldbegärliga föremål som förvarats i källare, vindskontor eller andra obevakade platser.

ENERGIHUSHÅLLNING

Den största delen av hushållens energiförbrukning går åt till att värma upp bostaden och varmvattnet. Genom förändrade vardagsrutiner kan förbrukningen hållas nere, samtidigt så lär vi barnen att hushållning av energi är en del av vardagen. Genom att energispara minskar vi påfrestningarna på miljön.

VÄRME

Vi människor fungerar på olika sätt. Vad som är normal temperatur för en kan vara för varmt eller för kallt för en annan. En dagtemperatur på mellan 20-22 grader och ett par grader kallare på nattetid upplever de flesta som behagligt.

Tänk på!

- Skaffa en termometer. Den hjälper dig att spara.
- Vädra snabbt och effektivt genom tvärdrag i 5 minuter.
- Låt inte fönster stå på glänt. Det kyler ner lägenheten.
- Kontrollera att fönster är rätt tätade.
- Placera inte möbler framför element så att luftcirkulationen hindras.

Disk

Den som diskar för hand kan klara samma disk med mindre vattenförbrukning genom att tappa upp vatten för disk och skölja i balja.

Diskmaskin

Diskmaskin kan köras energisnålt om den är ordentligt fylld. Normalt kan den stängas av före torkningen. Disken torkar i regel av den värme som finns i maskinen

Tvätt

Fyll tvättmaskinen innan du använder den. Det minskar förbrukningen av både el och vatten. Centrifugera sedan tvätten ordentligt så minskar torktiden.

Kyl och frys

Kylen bör ha en temperatur på 4-8 plusgrader och frysen 18-20 minusgrader. Frosta av skåpen regelbundet. Låt inte islager växa och bli tjocka. Kontrollera att dörrpackningen är tät så att inte kyla strömmar ut.

Spis

Här finns också möjlighet att spara energi. Ugnen drar mest. Baka därför mer bröd och laga fler rätter samtidigt. Utnyttja eftervärmen i ugn och på plattor. Anpassa storleken på kastrullen till plattans storlek. Använd lock på kastrullerna, då kokar det snabbare.

Belysning

Bara en liten del av elförbrukningen i ett normalhushåll går åt för belysning, radio och TV. Att snåla på ljuset är inget effektivt energisparande, men däremot bör naturligtvis ljuset släckas i rum som ingen vistas i och TV stängas av om ingen tittar.

VARFÖR GICK PROPPEN

Genom att lägga samman de strömförbrukare som belastar en och samma säkring kan du lätt se om orsaken till att säkringen "gått" är, att den varit för hårt belastad eller om det var något annat som var orsak.

Exempel!

Säkringen som "gått" hade röd färg på ögat d v s den var på 10 amper och tålde max 2300 watt.

När säkringen "gick" var den belastad av TV-apparat, 2 stycken 60 watt lampor, hårtork och en värmefläkt. Den sammanlagda effekten på dessa är 2800 watt (180+60+60+500+2000).

Orsaken till att säkringen "gick" var att den var för hårt belastad.

STRÖMFÖRBRUKNING

För att underlätta för dig som elkonsument att uppskatta din elförbrukning så kan du se i nedanstående förteckning hur mycket el några av hushållets vanligaste strömförbrukare drar.

PROPPAR OCH STRÖMSTYRKA

	Effekt i watt (W) (Genomsnitts värde)
Glödlampa 60W	60
Lysrör	36
Kylskåp	110
Frys	160
Stor kokplatta	2000
Liten kokplatta	1000
Ugn	1600
Grill i ugn	1800
Tvättmaskin	3000
Torkskåp	2000
Centrifug	150
Strykjärn	1000
Kallmangel	100
Diskmaskin	2000
TV (färg)	180
Radio	10
Köksfläkt med lampa	200
Hårtork	500
Rakapparat	10
Symaskin	100
Dammsugare	1000
Brödrost	800
Kaffebryggare	700
Värmefläkt	2000

Halvmilen 4

Ordningsregler för lägenhetsinnehavare

för dig som är lägenhetsinnehavare

För allas trevnad har vi några ordningsregler som du måste känna till här hos oss. Naturligtvis är du ordningsam och rädd om din lägenhet. Här är våra regler.

Hänsyn till grannar

Du visa hänsyn till dina grannar. Som lägenhetsinnehavare bör du se till att varken du själv eller andra i din lägenhet gör något som kan uppfattas som störande av dina grannar. Denna regel gäller både för aktiviteter inne i din lägenhet. I trapphus och andra allmänna utrymmen samt gården. En lägenhetsinnehavare bör inte, annat än i undantagsfall, förorsaka ljud som tränger ut ur lägenheten. Regeln gäller naturligtvis främst kvällar och nätter, men också tidiga mornar och dagtid.

Spika och borra

Oundvikliga störningar, t ex spikning och borring i väggar, bör ej påbörjas före kl. 08:00 och bör slutföras innan kl. 20:00 på kvällen.

Fest

Fester, som grannarna kan uppfatta som störande, bör endast förekomma i undantagsfall. Vid sådana tillfällen bör du berätta för dina grannar att du tänker ha fest. Under festen bör du se till att inte grannarna störs i onödan.

Antenner, skyltar, markiser m.m.

Vill du sätta upp utomhusantenner, skyltar och markiser måste du skaffa skiftligt tillstånd från styrelsen. Du är ansvarig för de skador som kan inträffa om du har satt upp en skylt eller dyl.

Installationer

Ingrepp i din lägenhets ledningar för vatten, avlopp och el får endast göras av personer med särskild behörighet (annars gäller inte dina försäkringar och du kan bli skadeståndsskyldig).

Anmälan av skada

Du bör under boendetiden väl vårda din lägenhet. Ser du brister eller det inträffar skador i din lägenhet eller andra utrymmen, bör du genast anmäla detta till styrelsen. Detsamma gäller naturligtvis om du upptäcker att det finns ohyra i lägenheten.

Husdjur

Om du har katt, hund eller annat husdjur bör du se till att de inte skadar eller förorenar utrymmen i och runt fastigheten. Husdjuren bör heller inte störa dina grannar, t ex springa utan tillsyn i trapphuset, på gården eller i planteringar. Det är särskilt viktigt att djuren hålls borta från barnens lekplatser.

Fågelmatning

Du bör inte lägga ut mat till fåglar i eller i närheten av huset där vi bor.

Uppställning av cyklar m.m. / Brandfarligt material

Vi bör undvika att ställa cyklar, mopeder, barnvagnar och dylikt i husets entré vädringsbalkonger och nedfarter. Med hänsyn till bl. a risken för bränder är det förbjudet att lämna papper, tidningar och annat brandfarligt material i ovanstående utrymmen.